

Ellers er det i grunnen heiloen jeg er svakest for. Riktignok må jeg innrømme at jeg etter et par timer i dens vidde-land blir lettere lei av dens ensformige, melankolske pip. En fugleinteressert sanglærer måtte da kunne ta seg tid til å lære den i det minste én tone til. Det ville bli et populært innslag i viddens symfoni.

Mens heiloens sanglige repertoar er heller tarvelig, er dens forfengelighet imponerende. Få fugler elsker som den å ta seg ut. Med omhyggelig beregning plaserer den seg fortrinsvis på et sted i terrenget hvor den kan sees i profil. Jeg formoder at Vårherre har utstyrt den med farger med tanke på kamuflasje. Med suveren overlegenhet ignorerer heiloen dette. Uforstyrret står den skarpt avtegnet mot himmelen og sender sitt sputniklignende kjenningssignal. Og den tar seg sannelig også godt ut — heiloen er, hadde jeg nær sagt, en stilfugl.

Med min hyllest til heiloen er jeg kommet nesten helt ned på juli-kortet mitt. Jeg slutter med en hilsen fra fjellet i den tidlige sommer — før det er blitt matnyttig. Men selv om man reiser ned til byen uten en åtting med bær eller en sekk med ryper, så er man atskillig rikere — og friskere. Fjelllets reinroser er det beste middel mot byens nevroseser.

Adrian.

Programsekretær
HÅKON KARLSEN

Med mikrofonen i Armfeldts fotefar

Det er få ting her i verden jeg tør uttale meg kategorisk om, men en ting forekom meg — inntil for et par år siden — å være nokså brennsikkert: Aldri vil det oppstå noen brukbar idé til et radio-program av et møte mellom to karer på Brun-hjørnet en travel lørdag, der man hilser hverandre med de velkjente åndfullheter:

— Nå, har du det bra?

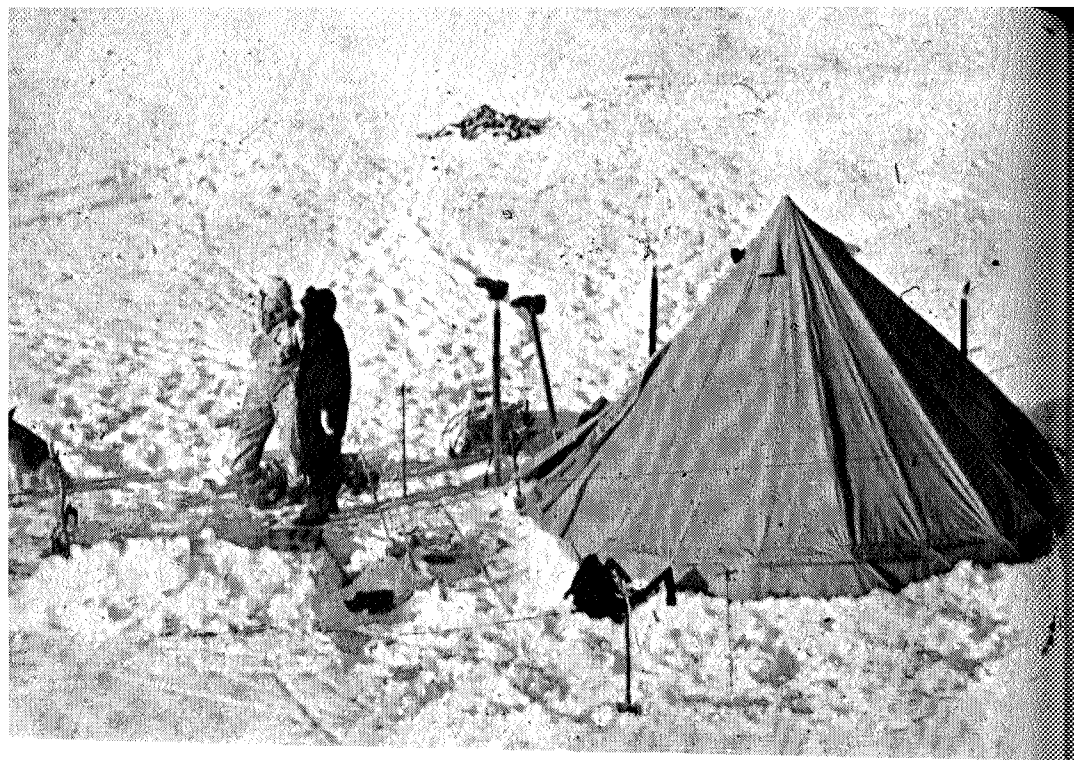
— Å, du veit — det knallar og går.

Men jeg har altså forandret mening etter den dagen jeg møtte Herbert Helgesen. Vi støtte så å si sammen på Nordre og sa *Armfeldt* omtrent samtidig. Dermed var saken klar. Karolinernes dødsmarsj fra Haltdalen og over Bukkhammeren til Tydal og videre over grensefjellene til Handøl og Duved skanse — den skulle få sitt program, og vi skulle selv gå turen på ski og plukke opp stoffet under veis.

Det blir alltid noe om fjell eller ski når man treffer Herbert Helgesen og Helge Foss. Helge ble øyeblikkelig og uten å være spurt utnevnt til løypesjef og sjefnavigator. Selv utpekte jeg Herbert til historisk sakkyndig og kontaktmann med Sverige. (Hva han ikke vet om Armfeldt, er ikke verd å vite).

Vi ble også snart klar over at vi måtte ha hund og slede med oss, og overkonstabel Harald Westrum med schäferen Scott ble fjerde enhet i teamet. Dermed var det bare å planlegge.

Vi sov med Karolinerne. Vi drømte om snøstorm og hvite vidder og stupende hester og dødstrette menn og var til slutt så for-

Leir på grensen. (Der storparten av Armfeldts armé omkom) Foto: Helge Foss

trolige med hele den store nordiske krig at vi ville ha bestått en nærgående professoral eksaminasjon. Generalen selv syntes vi etter hvert vi kjente så godt at vi respektløst omtalte ham som Karl Gustav. Kort sagt: Etter noen ukers hektisk arbeid var vi rustet både åndelig og fysisk. Ferden kunne begynne.

Den gikk med bil fram til Aunegrenda i Haltdalen der lærer Nygård tok imot. Jens Hallstein Nygård. Vi intervjuet ham, men da vi spurte om hesteskysst opp til Nordpå, da lo Jens Hallstein.

— Hest? I slikt føre?

Vår ære sto på spill. Så skaffet vi hest selv og slet oss fram til vårt første overnattingssted. Det gikk. Var vi kanskje ikke en høytidelig ekspedisjon? Enhver som ytret hånlige tvil om vår dømmekraft og dyktighet skulle få se noe annet.

Verre var det da Scott ville konkurrere med oss i utforkjøring ned mot Græsli, og den tunge skikjelken gikk trill rundt så meiene brakk. Vi slepte oss da fram på et vis så lenge terrenget var noen-

lunde hyggelig, men nede i lia var det synd på både bikkja og oss. men det gikk det også. Om kvelden bestilte vi snekker i Tydal, og neste morgen hadde vi en kjelke som kunne tåle hva det skulle være. Nå var det ingen som lo, og selv var vi i strålende humør da vi hin morgen dro ut fra Østbygårdene og bautet oss fram mot Øifjellet og vidda.

Det var storm vi ønsket oss nå. En feiende flott en med hylende toner gjennom bjørkekjerrene så jeg kunne ligge på magen bakom en knatt og ta opp uhyggen fra 1719 uten å ty til platearkivet. Dette måtte bli realistisk — et uvær som i styrke og forferdelighet helst burde overgå det som Karl Gustav og hans menn hadde vært ute for.

Et fåfengt håp. Vidda lå smilende foran oss, himmelen var knallblå og aldeles uten «svarta, förfärdliga moln som steg upp från havet der ute i väster» som det heter i rapportene fra dødsferden. Det var såvidt vind nok til at vi kunne prøve skiseilene våre og få oss en feiende 100-meter bortover skareflakene. Hyggelig vind, men lite egnet til å skape illusjon i programmet. Vi måtte altså sette vår lit til lydarkivet i radioteatret — eller til Sibelius. De er gode å ty til for en radiomann når naturkraftene ikke er samarbeidsvillige.

Vi slo leir ved Ranglan den kvelden — like under Armfeldtmonumentet på Bustvola, og mens opptakeren gikk, skiftet Herbert og Helge om å overgå hverandre i skildringer av tragedien som utspiltes her på leirplassen 250 år tidligere, da så å si hele den finske kontingenten av armeen bukket under. Her hadde de sittet og prøvd å gjøre opp varme på sine egne geværkolber. Ved Narva hadde de kjempet. Over Botniska viken hadde de slitt seg fram — bare for å dra til nye slag og nye strabaser i Trøndelag. Hele denne tiden hadde de hver natt sovet under åpen himmel, mange av dem uten undertøy — med uniformen på bare kroppen. Og med et steinhardt brød og 3 mark rått kjøtt som niste over vidda.

Ja, her var det vi lå nå — i varmt telt og deilige soveposer, — med Sorte Mand og White Horse og nystekt entrecote. Og månen lyste ned på oss, og nattevinden puslet vennlig rundt teltduken.

Opptak i teltet. De tre H-er: Herbert, Helge, Håkon

Foto: Helge Foss

Men siste dagen fikk vi smake litt strabaser — i hvert fall jeg. Snøen var så løs nå at vi måtte sende Harald og Scott pr. bil inn til Enafors da vi endelig fikk riksveien i sikte og kunne slippe dem fra oss uten risiko.

Resten av oss måtte naturligvis gjennomføre turen på ski som planen var — selv om føret var elendig og sekkene var tunge. Et øyeblikk tenkte vi på drosjebil selv, men så slo det oss at både presse, film og kringkasting selvsagt var møtt opp i Enafors og sto og ventet på vår ankomst. Det avgjorde saken.

Det var omtrent en passende 15-kilometer igjen, og det gikk pent de første sløyfene nedover Ena elv. Men så fant Herbert plutselig ei langrennsløype som var oppmerket med røde band og gikk så aldeles etter vår kompassretning. Jeg kunne se på diagonalgangen at det skjedde noe med ham i samme øyeblikk. Stilen ble med ett en annen. Frasparkene ble kraftige og markante, knærne ble bøyd og strukket på den riktige måten, stavtakene fikk kraft

i seg, og takten ble slått om på uklanderlig vis der motbakkene og kneikene innbød til det.

Jeg gikk like bak ham og ble revet med. Var det langrenn fyren ville ha? Gikk han der og innbildte seg noe? Bare kom igjen — her skulle det skrikes «løype» snart. Og jeg langet ut.

Like før Enafors var både Herbert og Helge så lojale at de ventet et kvarters tid på meg — så vi kunne gå i samlet tropp over mål — og la filmfotografene få oss. Tross alt var det jo kringkastingen som finansierte turen.

Heldigvis kom det ingen fotografer før i Duved, så jeg fikk tid på meg til å komme til hektene igjen. Og heldigvis fikk jeg en hel natt på meg før jeg måtte til med opptakeren og lage intervjuer med kyrkoherde Percy Hallencreutz. Det hadde nok gått dårlig ellers — så sliten som jeg var. Men ikke et hånsord hørte jeg. Herrene tenkte vel saktens på de karolinerne som virkelig gjennomførte turen over fjellet hin nyttårsdag i 1719 — med livet i behold. Mot dem var selv Herbert og Helge for intet å regne — og det visste de.

Vi har alle våre overmenn her i livet — og noen lærer beskjedenhet av det.